

Edebiyat

Tanımı : Duygu ve düşüncelerin söz ya da yazıyla etkili ve güzel bir biçimde anlatılması sanatına edebiyat denir. Edebiyat, sözcüğü Arapça “edep” sözcüğünden türemiştir. Edebiyat sözcüğü ilk kez Tanzimat döneminde Şinasi tarafından kullanılmıştır. Şinasi’den önce nazım ve nesir türlerindeki eserlere “şiir ve inşa” denilmekteydi.

Konusu : Yazar ve şairlerin ortaya koydukları eserlerde ele alıp işledikleri her şey, edebiyatın konusunu oluşturur.

Yöntemi : Dil ürünlerinin tüm özelliklerinin tarihi akış içinde bilimsel olarak incelenmesi de edebiyatın yöntemini oluşturur.

Güzel Sanatlar İçinde Edebiyatın Yeri

Sanat: Bir duygunun, tasarımın, güzelliğin vb. dışavurumunda, anlatımında kullanılan yöntemlerin tümüdür. Belli bir uygarlığın, belli bir dönemin anlayış ve beğeni ölçülerine göre oluşturulmuş anlatımdır. Edebiyat, müzik, resim, heykel, mimarlık, tiyatro vb. insanda coşku ve hayranlık uyandıran sanatlar ise güzel sanatlar olarak adlandırılır.

Sanat yapıtları, insanın maddi ve manevi birçok ihtiyacını karşılar. Bunların bir bölümü göze, bir bölümü da kulağa seslenir. Bu sanat dallarından şiir, edebiyat, müzik kulağa; resim, fotoğraf, mimari, heykel de göze hitap etmektedir. Bunlar arasında hem göze hem kulağa hitap eden sanatlar da vardır: tiyatro, opera, bale, sinema ... Güzel sanatlar çeşitli biçimlerde tasnif edilebilir.

1. Malzemesine göre: fonetik sanatlar (musiki, edebiyat), plastik sanatlar (mimari, heykel, resim)

2. Hitap ettiği duyu organına göre: görsel sanatlar (mimari, heykel, resim), işitsel sanatlar (musiki, edebiyat)

3. Ait olduğu kültür/medeniyete göre: İslam sanatı, Batı sanatı...

4. Uygulama alanına göre: sahne sanatları (tiyatro, bale, sinema)...

Zanaat: İnsanların maddeye dayanan ihtiyaçlarını karşılamak için yapılan, öğrenimle birlikte deneyim, beceri ve ustalık gerektiren, el emeğine dayanan faaliyetlere ve işlere “zanaat” denir. Belli bir zanaatla uğraşan kişiye “zanaatkar” ya da “zanaatçı” adı verilir. Zanaat el becerisi gerektirir, bir ustanın yanında öğrenilir. Dokumacılık, terzilik, berberlik, demircilik, marangozluk, kuyumculuk, kunduracılık birer zanaattır. Zanaatkar, maddeyi faydalı olsun diye; güzel sanatlar alanında eser veren bir sanatçı ise güzel ve özgün olsun diye işler.

Edebiyat (yazın): Olay, düşünce, duygu ve imgelerin, insanlarda estetik duygular uyandıracak bir biçimde, dil aracılığıyla, söz ve yazıyla anlatımını amaç edinen sanattır. Bu sanatın kurallarıyla ve ürünleriyle uğraşan bilim koluna da edebiyat denir. Edebiyat; resim, müzik, mimarlık ve heykeltıraşlık gibi güzel sanatların arasında yer almaktadır. Edebiyat, okuyanda estetik duygular uyandırır. Nasıl ki bir resim, bir heykel, bir müzik insanda güzel duygular uyandırsa edebiyat da diğer güzel sanat yapıtları gibi aynı amacı bir şiirle, bir öyküyle, bir romanla gerçekleştirir.

Edebiyatın Diğer Bilim Dallarıyla İlişkisi

Edebiyat-Psikoloji: Bir roman yazarı, kahramanlarının yaşadığı olayları anlatırken onların ruh dünyalarını da ortaya koymak durumundadır. Bu durumda romancı psikolojiden yararlanır. İnsan davranışlarını iyi gözlemlemiş, psikolojiden yararlanmış bir roman yazarı, kişilerin ruh dünyalarını yansıtmada daha başarılı olur. Dostoyevski, “Suç ve Ceza”sındaki Raskolnikov’un işlediği cinayet karşısında yaşadığı ruh halini çok etkileyici bir biçimde anlatmıştır. Bu da yazarın psikoloji biliminden yararlandığını gösterir.

Edebiyat-Tarih: Tarihi roman yazan bir yazar, yaşananları olduğu gibi anlatmak zorunda

değildir; fakat gerçeğe bağlı kalmalıdır. Bu onun tarih biliminden yararlanmasını gerektirir. Edebiyat tamamıyla da olmasa tarihi gerçekleri yansıtır.

Edebiyat-Sosyoloji: Edebi yapıtlar yazıldığı dönemin toplumsal yapısını, anlayışını, inanışını, gelenek ve göreneklerini yansıtır. Bir sosyolog bu nedenle edebi yapıtlardan yararlanabilir.

Dilin Toplum ve İnsan Hayatındaki Yeri

Dil, insanların duygu düşünce ve düşlerini; özlem ve isteklerini anlatma aracıdır. Kültür ise; dil, din, ülkü gibi ortak duygu ve düşüncelerin bizde yarattığı değişim ve bileşimdir. Bu nedenle dil bir ulusun temel taşıdır. Dil kültür değerlerimizi geleceğe taşır ve edebiyatın da temel ögesidir. Dil, edebiyatın temel ögesi; edebiyat, kültür birikiminin kendisidir. Görüldüğü gibi dil, kültür ve edebiyat birbirinin tamamlayıcısıdır.